

Christian EFING (red.), *Ausbildungsvorbereitung im Deutschunterricht der Sekundarstufe I. Die sprachlich-Kommunikativen Facetten von Ausbildungsfähigkeit*, (w:) Ch. Efing, B. Hufeisen, N. Janich (red.), *Wissen-Kompetenz-Text*, T. 5, Peter Lang, Frankfurt a. M., 2013, 372 str.

Żyjemy obecnie w czasach, w których znaczenie szybkiego i efektywnego komunikowania się — zwłaszcza w coraz rozleglejszych obszarach działalności zawodowej człowieka — jest coraz ważniejsze. W związku z tym przedmiotem refleksji naukowej stają się od pewnego czasu rozważania nad możliwościami rozwijania umiejętności komunikacyjnych, wykorzystywanych w przyszłych sytuacjach zawodowych. Ww. badaniom, zarówno tym o charakterze teoretycznym, jak i tym zorientowanych praktycznie, poświęcano dotychczas także monografie (zob. np. R. Buhlmann, A. Fearn 2000; H.-R. Fluck 1992; B. Ligara, W. Szupelak 2012).

Współczesna dydaktyka niemieckich języków specjalistycznych może poszczycić się pewnym dorobkiem zarówno w zakresie języka ojczystego jak i języka obcego (por. np. na ten temat P. Szerszeń 2014). Dotychczasowa refleksja badawcza, jak zauważa we wstępie recenzowanej pracy Ch. Efing, nie była jednak prowadzona systematycznie, omijając przy tym istotną fazę rozwoju językowego człowieka, obejmującą okres edukacji w ostatnich klasach szkoły ogólnokształcącej i pierwszych lat kształcenia zawodowego. O konieczności podjęcia ww. spektrum badań świadczy choćby m.in. brak odpowiednio rozwiniętych kompetencji językowo-komunikacyjnych u osób uczących się zawodu bądź tych ubiegających się o pracę (por. Ch. Efing, str. 5)

Głównym celem recenzowanej pracy jest próba wypełnienia ww. luki w refleksji nad kształceniem w zakresie niemieckiego języka specjalistycznego/ niemieckich języków specjalistycznych (jako ojczystych), a także pokazania, dlaczego i w jakim zakresie owo kształcenie jest konieczne i wykonalne.

W związku z tym redaktor recenzowanego tomu przedstawia na wstępie główny zamysł publikacji, po czym (w rozdz. 1) wyjaśnia, dlaczego już na etapie kształcenia ogólnokształcącego należy zająć się przygotowaniem językowo-komunikacyjnym do kształcenia zawodowego (w systemie dualnym¹). Prezentuje tu także model nauczania języka niemieckiego przygotowującego do kształcenia zawodowego (niem. *ausbildungsvorbereitender Deutschunterricht*). Prymarnym celem owego kształcenia jest rozwijanie szeroko rozumianej kompetencji komunikacyjnej o wymiarze funkcjonalno-pragmatycznym (s. 23), włączającej szereg sprawności składowych. Głównymi zaletami modelu Efinga jest uwzględnienie wymogów różnych form kształcenia zawodo-

¹ Kształcenie zawodowe w Niemczech jest realizowane w systemie dualnym, które polega na tym, że w czasie uczęszczania do szkoły zawodowej uczeń pobiera praktyczną naukę zawodu w odpowiednio przystosowanym dla celów kształcenia przedsiębiorstwie. Okres trwania nauki jest różny i trwa, w zależności od zawodu, od jednego do trzech lat.

wego, a także istotne oparcie w empirii (analiza wielu programów i materiałów nauczania, w tym ponad siedemdziesięciu podręczników do nauki języka niemieckiego, wykorzystywanych w kształceniu zawodowym oraz badania potrzeb w zakresie nauczania niemieckich języków specjalistycznych zgłaszanych przez pracodawców). Wspomniany model nawiązuje także do obecnych osiągnięć lingwistyki stosowanej, lingwistyki tekstu oraz analizy dyskursu.

W rozdziale drugim zgromadzone zostały opisy kompetencji językowo-komunikacyjnych młodzieży, znajdującej się w fazie rozwoju pomiędzy etapem kształcenia w szkole ogólnokształcącej (szkoła główna i realna) i kształceniem zawodowym. Wśród poddanych analizie zakresów rozwoju językowego wymienić należy sprawności czytania (V. Rexing, Ch. Kermes, B. Ziegler), pisanie (J. Schäfer) i mówienia (E. Grundler).

Po prezentacji stanu faktycznego w obrębie posiadanych przez uczniów kompetencji językowo-komunikacyjnych w rozdziale drugim przedstawiono wymagania stawiane przyszłym osobom uczącym się zawodu (w zakresie ww. kompetencji), przy uwzględnieniu wytycznych formułowanych w mniejszych zakładach pracy i dużych przedsiębiorstwach (Ch. Efing; W. Bader) oraz szkołach zawodowych (P. Wengel).

W rozdziale czwartym zwrócono uwagę na sytuację zawodową absolwentów po okresie kształcenia zawodowego, uwzględniając także konieczność posiadania kompetencji w zakresie języków obcych. W związku z tym na początku ukazano znaczenie sprawności pisanie w działalności zawodowej (K. Schindler), po czym przedstawiono wyniki empirycznych badań nad wymogami dotyczącymi kształtowania kompetencji językowo-komunikacyjnych i relewancji ww. kompetencji u osób uczących się języka niemieckiego jako języka drugiego (M. Grünhaage-Monetti). Na zakończenie rozdziału Ch. Kuhn zwraca uwagę na perspektywę kompetencji w zakresie języków obcych z punktu widzenia pracodawców i pracobiorców.

Zwieńczeniem pracy jest rozdział piąty, w którym przedstawiono dyskusję nad dydaktycznymi konsekwencjami dyskusji nad obecnym (zastanym) i możliwym do osiągnięcia stanem rozwoju kompetencji językowo-komunikacyjnych w ww. fazie kształcenia językowego. Wyrazem tego jest refleksja nad tym, w jakim stopniu aktualne podręczniki przeznaczone do nauki języka niemieckiego w szkole głównej i realnej przygotowują do relewantnych w kształceniu zawodowym kompetencji językowo-komunikacyjnych (Ch. Efing), a także na ile możliwe jest rozwijanie istotnych sprawności językowych w ww. fazie kształcenia w odniesieniu do czytania (C. Niederhaus), pisanie (U. Pospiech) oraz mówienia (C. Spiegel). Ponadto refleksji poddano możliwość kształcenia w zakresie języków specjalistycznych w szkołach głównych i realnych (T. Roelcke). Na zakończenie przedstawiono koncepcję kształcenia językowego i komunikacyjnego w ramach nauki zawodu (J. Leisen).

Podsumowując, należy przyznać, że recenzowana praca stanowi dobrze przemyślane zestawienie obecnego stanu badań nad rozwojem kompetencji językowo-komunikacyjnych osób znajdujących się w fazie przejściowej pomiędzy kształceniem ogólnokształcącym i zawodowym. W zestawieniu tym zabrakło jednak odniesienia do rozwijającej się w dość szybkim tempie w ostatnich latach refleksji nad wykorzystaniem mediów elektronicznych w kształceniu umiejętności językowo-komunikacyjnych (w zakresie języka niemieckiego jako ojczystego bądź obcego).

Niemniej jednak cel główny recenzowanej publikacji został osiągnięty. Można ją polecić zarówno osobom studiującym, jak i nauczycielom języków obcych (przede wszystkim niemieckich języków ogólnych i specjalistycznych) oraz kształcenia zawodowego. Powinna ona zostać przyjęta do kanonu lektur lingwistów stosowanych, w tym w szczególności glottodydaktyków zajmujących się badaniami nad możliwościami kształcenia języków specjalistycznych.

Bibliografia

- Buhlmann, R./ A. Fearn (2000), *Handbuch des Fachsprachenunterrichts. Unter besonderer Berücksichtigung naturwissenschaftlich-technischer Fachsprachen* (6. wyd. rozszerzone). Berlin i in.
- Fluck, H.-R. (1992), *Didaktik der Fachsprachen. Aufgaben und Arbeitsfelder, Konzepte und Perspektiven im Sprachbereich Deutsch*. Tübingen.
- Ligara, B./ W. Szupelak (2012), *Lingwistyka i glottodydaktyka języków specjalistycznych na przykładzie języka biznesu. Podejście porównawcze*. Kraków.
- Szerszeń, P. (2014), *Platformy (glotto)dydaktyczne. Ich implementacja w uczeniu specjalistycznych języków obcych*, (= Studi@ Naukowe 15). Warszawa.

Paweł SZERSZEŃ
Uniwersytet Warszawski